

Прилог за монографију о Плавном

Ратко Ђурић-Телента

Ратко (Раде) Ђурић (*Radani Guirich*) * око 1680. године, у Саници, ејалет Босна, Османлијско царство (данашња Федерација Босне и Херцеговине), † око 1770. године, у Плавном, Далмација, Република Венеција (данашња Република Хрватска).

Ратко Ђурић је био син саничко-бјелајског кнеза (*il conte*) Павла Ђурића (*Paolo Giurich*). Рођен је у православној породици у Босанској Крајини, највероватније у Саници, недалеко од Кључа. Његов отац, Павле, управљао је овим подручјем, које је иначе представљало тзв. Турску крајину (војну границу) према венецијанској Далмацији и аустријској Лици¹. Као младић доживео је ратне догађаје након слома османлијске инвазије на Беч септембра 1683. године. Венеција улази у рат против Турске 1684. године, а ускоци из Далмације почињу са упадима на територију Босне. На наговор ускочких вођа, али и уз одређени притисак са њихове стране, кнезови Павле Ђурић, Никола Пирић и Тодор Зорић, потписују 21. марта 1692. године² са генералним провидуром за Далмацију и Албанију Даниелом Долфином уговор о укључењу у рат на страни Венеције и пресељењу становника из Бјелајског поља (*famiglie della provincia di Bilai*) под њиховом управом у опустошене крајеве северне Далмације, које је Венеција недавно заузела³. До почетка јуна 1692. године 5000 становника Бјелаја и Санице насељава села Плавно, Отон, Пађене, Мокро Поље, Зрмању и део Жегара⁴. Том приликом је забележено да је међу њима било и 1300 војно способних и наоружаних људи. Породица Ђурић се настанила у Плавном, у делу где су се некада налазили летњиковци турске племићке породице Дуракбеговић, подно Градине. Кнез Павле Ђурић је од Венеције за заслуге добио земље у Плавном, плату од 10 дуката месечно и одговарајуће следовање бешкота од Шибеничке коморе⁵. Кућа у којој је становао постоји и данас у Плавном, у Ђурићима, на броју 221.

Како је рат и даље беснео, а Турци прешли у противофанзиву, нови венецијански савезници су се суочили са некадашњим владарима. Приликом похода у Босну, 11. августа 1693. године, кнез Павле Ђурић је погинуо у борби са Турцима “у служби дуждевој”⁶. Како је Ратко још био млад, то је бригу о њему, али и части преузео стриц (*il zio*), кнез Вук (*il conte Vuco Giurich*), на кога је терминацијом из августа 1693. године генерални провидур Долфин пренео част и плату⁷.

У јануару 1699. године Венеција, Хабсбуршка монархија и Пољска потписују у Сремским Карловцима мировни уговор са Османлијским царством према чијим је одредбама Плавно враћено Турцима. Породица Ратка Ђурића није напуштала Плавно, иако су се у њега вратили Турци, укључујући и некадашње великаше Дуракбеговиће. У последњем турском попису у Плавањској нахији, међу главама 8 кућа Ђурића (*Jurik*), помиње се и Ратко Ђурић⁸.

¹ Венецијански регистар становништва Далмације и Босне, <http://xoomer.virgilio.it/histria/storiaecultura/testiedocumenti/tesirazza/tesiR.htm>, 28.04.2013.

² Десница, Бошко, Историја котарских ускока (1684-1749), Свеска II, Српска академија наука, Зборник за историју, језик и књижевност српског народа, књига XIII, Београд 1951, стр. 285-287.

³ Државни архив Задар, Записи ген. провидура Даниела Долфина, Књига III, 73, 50.

⁴ Ибид.

⁵ Ибид.

⁶ Ибид.

⁷ Ибид.

⁸ Sarıнай Yusuf etc., Osmanlı Belgelerinde Hirvatistan, Osmanlı-Venedik savaşı sonundatekrar ele gecirilen Kırk ave Knin bölgesinin tahrir kayıtları, Grafik-Tarasim-Baskı, Ankara 2010, str. 368.

Ратко Ђурић је у међувремену ступио у венецијанску војску. Венеција је војску с ове стране Јадрана називала *Schiavoni* (Словени) или *oltramaringi* (прекоморски). У њиховој војној служби је добио чин поручника (*il tenente*).

Припадници Словенске или прекоморске пешадије, Извор: Comitato per la celebrazione delle Pasque Veronesi, Breve storia dell'esercito della Serenissima Repubblica di Venezia nell'anno 1797.

Убрзо је дошло до нових сукоба са Турцима. Пре званичне објаве рата, ускоци су ослободили Плавно, Стрмици и тврђаву Главаш. У борбама се 1715. године посебно истакао Ратко Ђурић, па га је генерални провидур Ангело Емо (1714-1717) одликовао. Он га у тексту назива *il conte* (прим. кнез), према чијем оцу је гајио “осећање поштовања”⁹. Такође наводи да је у последњој борби, крајем лета 1715. године Ратко Ђурић сам посекао три Турчина. Не зна се тачно о којој је бици реч, али последња већа битка пред крај лета те године је била чувена Сињска битка.

Према расположивим подацима, Ратко Ђурић је учествовао у разграничењу између Венеције и Османлијског царства, тзв. Моћенигова граница (*linea Mocenigo*). Том приликом је “кувин” тј. област Плавна добила проширења и одређене привилегије. Наведена проширења су потврђена

⁹ Државни архив Задар, Дукале и терминације, ген. провидур Ангело Емо, Књига III, стр. 102, 103 и 173.

повељама дужда Алвиза IV Моћенига 1766. и 1768. године¹⁰. Ратко Ђурић је ипак те повеље морао издејствовати одласком пред венецијански Сенат. У оба документа дужд Алвизе ИВ Моћениго Ратко Ђурића из Плавна ословљава са *il conte* (прим. кнез), као и Луку Ђурића¹¹, може бити његовог брата или сина.

Дужд Алвизе IV Моћениго (1701-1778), Извор: http://it.wikipedia.org/wiki/Alvise_IV_Mocenigo

Повеља дужда Алвиза IV Моћениго из 1766. године.

У периоду притисака Римокатоличке цркве, посебно Задарске надбискупије, на православне епископе Пећке патријаршије, капетани и свештеници по православној Далмацији и Боки упутили су 1759. године дужду и Сенату у Венецији, са захтевом да се поштују дукале и привилегије додељене након рата, те се узражава верност властима. Међу више десетина

¹⁰ Повеље дужда Алвиза IV Моћенига од 01. септембра 1766. и 02. октобра 1768., издате у Венецији, Дуждева палата. Оригинали у поседу аутора.

¹¹ Ибид.

потписаних у петицији “славено-српског народа грчког закона источне цркве”¹², био је и капетан Плавна Ратко Ђурић¹³.

Умро је око 1770. године у Плавном. Сахрањен је у порти цркве Светог великомученика Георгија у Плавном. На новој надгробној плочи коју је 1930. године поставио главар Плавна Бошко Русић пише: “*Овђе почива Ђурић Раде, покојног Петра, који је установио границе кувина Плавна за вријеме Млетачке републике, за дику и понос свог села*”.

Гроб Ратка Ђурића, у порти цркве Светог великомученика Георгија у Плавном.

Потомци Ратка Ђурића данас носе надимак или *Spitznamen* Капетановићи.

¹² Милаш, Никодим, Списи о историји православне цркве у далматинско-истријском валдичанству од XV до XIX вијека, Књига I, Типографија С. Артале, Задар 1899, стр. 368.

¹³ Идем, стр. 374.

Плавно у 18. столећу, Извор: Ижица, Доситеј Обрадовић, Народна библиотека Србије.

Аутор

Ђуро М. Ђурић

У Батајници, о Врбици, лета Господњег 2013.